

संपादकीय राजनैतिक पर्यटनाचा हिशेब!

आ ता या सर्वांकडून आपले दौरे करसे अत्यंत यशस्वी झाले त्याचे दावे केले जातील आणि सत्ताधीश आपल्या मास्टरस्ट्रोकच्या आत्मस्तुतीत मग्न होतील. 'आपरेशन सिंबूर'नंतर भारताच्या न्याय्य भूमिकेस पाश्चात्य देश, माध्यमे यांनी योग्य तो न्याय दिल नाही, अशी एक सर्वसाधारण भावना आपल्याकडे व्यक्त झाली. आपल्यावर दहशतवाद लादणाऱ्या पाकिस्तानला इतरांनी आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभे करून जितके खडसावायला हवे होते तितके त्यांनी केले नाही. त्यात भारत-पाकिस्तान संघर्षात आणणच शस्त्रसंधी घडवून आणले असे अमेरिकेचे राष्ट्राध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी एकदा नव्हे तर तीन वा चार वेळा सांगून आपणावर अन्याय केला. सबव आपल्या सत्ताधीशांच्या मनात पाश्चात्य माध्यमे, विचारवंत, राज्यकर्ते इत्यादीबाबत एक अढी असते. म्हणून या सगळ्यांस आणण भीक का घालावी असा एक प्रश्न सतत आपल्या राज्यकर्त्याकडून प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्षपणे विचारला जात असते. तो योग्य पण तरी जगास आपली भूमिका समजावून सांगण्यासाठी सर्वपक्षीय खासदार शिष्टमंडळे पाठवण्याचा 'मास्टरस्ट्रोक' निर्णय आपल्या शासकांनी घेतला. त्यानुसार ५९ खासदार ३२ देशांची सैर करून आले. डेमॉक्रॅटिक रिपब्लिक आॅफ कांगो, सिएरा लिओन, लायबेरिया, गयाना, ब्राजील, पनामा, कोलंबिया, स्लोवेनिया, अलजेरिया, बहारीन, इथियोपिया, डेन्मार्क आदीसह अमेरिका, जपान, इंग्लंड, दक्षिण आफ्रिका, इटली अशा देशांस या खासदार-मंडळांनी भेटी दिल्या. या दौऱ्यात या सर्वांनी मिळून ७२ निवेदने प्रसुत केली. खासगी क्षेत्रात जेव्हा एखाद्या कर्मचाऱ्यास कंपनीखार्चार्ने परदेशी पाठवले जाते तेव्हा आल्यावर त्याने काय साध्य केले त्याचा आदावा घेतला जातो. भारत सरकाराही तितक्याच कार्यक्षमतेने काम करत असल्याने या दौऱ्यांचा जमाखर्च मांडण्याच्या प्रयत्नाचे स्वागतच होईल. तो मांडण्याआधी एक प्रश्न. एका बाजूने या परदेशीयांची पत्रास आणण ठेवायची गरजच काय, असे मत व्यक्त केले जात असताना त्यांच्या समोर आणण आपली बाजू मांडायला मुळत गेलोच का? यातील पाश्चात्य देश, विचारवंत, माध्यमे भारतद्वेषी आहेत, भारताची प्रगती त्यांस बघवत नाही, भारत मोठा झालेला त्यांस नको आहे इत्यादी इत्यादी भावना सत्ताधीशांतायी असताना 'आर्ही किती चांगले आणि पाकिस्तान किती वाईट' अशी स्वसमर्थनाची गरज आणणास का वाटावी? दुर्से असे की यातील किल्येक देशांचे प्रमुख हे आपल्या पंतप्रधानांचे जीवशक्तंश्च मित्र तरी आहेत किंवा त्यांचे मोठे चाहते तरी आहेत. उदाहरणार्थ अनुक्रमे अमेरिका आणि इटली. असे असताना मित्रांसमोर आपली बाजू मांडण्याची आवश्यकता काय? बरे, ती आहे असे मानले तर निदान त्या देशाच्या सर्वोर्चंच नेत्यांनी-म्हणजे आपल्या पंतप्रधानांच्या मित्र/चाहत्यांनी- आपल्या शिष्टमंडळांचे स्वागत करून त्यांचे ऐकून घ्यायला हवे. तेव्हा अमेरिकेत अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प आणि इटलीत पंतप्रधान जॉर्जिया मेलोनी यांनी आपल्या शिष्टमंडळांचे आदरातिथ्य करून त्यांस सन्मानाने वागवणे अपेक्षित होते. कारण ज्या प्रमाणे ट्रम्प आपल्या पंतप्रधानांचे मित्र आहेत त्याच प्रमाणे मेलोनी या आपल्या पंतप्रधानांच्या निस्सीम चाहत्या आहेत. तेव्हा या उभयतांकडून अशी अपेक्षा करणे गैर नाही. परंतु तसे झाल्याचे दिसत नाही. अमेरिकेत उपाध्यक्ष जेडी व्हान्स हे आपल्या शिष्टमंडळास भेटले आणि इटलीत तेथील प्रतिनिधीगृहाच्या फुटकल समिती प्रमुखांपलीकडे कोणी अन्य आपल्या शिष्टमंडळास सामोरे गेल्याचे दिसत नाही. भारत-पाक संघर्षात अमेरिकेचे उपाध्यक्ष व्हान्स यांनी 'भारत आणि पाकिस्तान त्यांचे त्यांचे काय ते बघून घेतील' अशा अथार्चे विधान केले होते, त्याचे स्मरण या प्रसंगी अनुचित ठरणार नाही. ही शिष्टमंडळे आणण पाठवली कारण पाश्चात्य माध्यमांनी 'अपरेशन सिंबूर', ते सुरु करण्यामारील आपली अपरिहार्यता आणि या मोहिमेतील आपले भव्य यश यांची दखल घेतली नाही, असे एक समर्थन या संदर्भात केले गेले. त्यातील तथ्याबाबत दुमत नाही.

त्यामुळे पुढील प्रश्न असा की या ३२ देशांतील किती प्रमुख प्रमुख माध्यमांनी या भारतीय लोकप्रतिनिधी भेटीस विस्तृत प्रसिद्धी देत त्यावर संपादकीय भाष्य अथवा टिप्पणी केली? सिएरा लिओन, कांगो, पनामा अशा देशांत आपल्या खासदार दौऱ्यास भरपूर प्रसिद्धी दिली असे एक वेळ मान्य करता येईलही. कारण व्हीटीआड सृष्टी. पण जे व्हीटीसमोर आहे त्यांचे काय? म्हणजे लंडनचा 'द फायनान्शियल टाइम्स', 'द टाइम्स', 'गार्डियन', जपानमधील 'असाई शिंबून', 'द जपान टाइम्स', फ्रान्समधील 'ले मैंद' वा 'ते फिगारो', अमेरिकेतल 'द न्यूयॉर्क टाइम्स', 'द वॉशिंग्टन पोर्ट' ही वर्तमानपत्रे आणि 'बीबीसी', 'सीएनएन', 'कॉक्स' आदी प्रमुख वृत्तवाहिन्यांनी या आपल्या 'मास्टरस्ट्रोक'ता किती महत्त्व दिले? याचे सर्वसमावेशक उत्तर शून्य असे देता येईल. नाही म्हणायला साऊथ आफ्रिकेत तेथील प्रमुख वर्तमापत्र 'द स्टार'ने सुप्रिया सुळे यांची सविस्तर मुलाखत छापली. पण त्यामागे त्यांचे वडील जे की शरद पवार यांचा हात असणार असा संशय सत्ताधाऱ्यांतील काही वा त्यांच्या समर्थकांतील बहतेक सर्व घेतीलच. तसा तो घेण्यास जागा आहे कारण

साने द

आ ज भारत मातेचे थोर सुपुत्र, स्वातंत्र्य सैनिक, समाजवादी विचारवंत, सामाजिक कार्यकर्ते, मराठी साहित्यिक साने गुरुजी यांची पूण्यतिथी. साने गुरुजी यांचे पूर्ण नाव पांडुरंग सदाशिव साने. त्यांचा जन्म २४ डिसेंबर १८९९ रोजी कोकणातील पालगड येथे झाला. त्यांचे वडील सदाशिवगव हे पालगडचे खोत होते. लहानपणापासून साने गुरुजींचे त्यांच्या आईवर खूप प्रेम होते. त्यांच्यावर त्यांच्या आईच्या शिकवणुकीचा खूप प्रभाव होता. श्यामची आई या पुस्तकात त्यांनी आपल्या आईच्या सान्या आठवणी सांगितल्या आहेत. साने गुरुजींच्या आईने त्यांच्या बालमनावर जे संस्कार केले त्यातूनच त्यांचा जीवनविकास झाला. सर्वावरती प्रेम करा हा धडा त्यांना त्यांच्या आईनेच दिला. साने गुरुजींचे मन अतिशय भावनाप्रधान व संस्कारक्षम होते. म्हणूनच आईने पेलेल्या सदभावानांची वाढ त्यांच्या ठिकाणी लवकर झाली. शिक्षण पूर्ण झाल्यावर त्यांनी अमंळनेर येथील प्रताप हायस्कूलमध्ये काहीकाळ शिक्षक म्हणून नोकरी केली. प्रताप हायस्कूलच्या वसतिगृहाची जबाबदारी साभाव्याताना त्यांच्यातील शिक्षकाला अधिक वाव मिळाला. त्यांनी वसतिगृहातील विद्यार्थ्याना स्वावलंबनाचे धडे दिले. सेवावृत्ती शिकवली. १९२८ साली त्यांनी विद्यार्थी हे मासिक सुरु केले. त्यानंतर त्यांनी विपुल लेखन केले. कांदबच्या, लेख, निबंध,

काव्य, चरित्रे, सर्व साहित्य लेखणी अविरत साहित्यात करा. या गोष्टीचा वष त्यांच्या भाषेला आहे, बोध आ साध्या आणि संकेताने लोक नाशिकच्या कांदं त्यांनी श्यामची कांदंबरी तिलहिरला त्यांनी विनोबा गीताई लिहिली. देशभक्त होते गांधींचा मोठा प्रभाव झादीचाच वाच साली त्यांनी आंदोलनात भाव त्यांना तुरुंगवार होता. कंप्रिस नाही. सुरु केले, दुष्कर माफी मिळाली. आंदोलन केले भारत छोडो आंतर घेतला. भूमिगत प्रचार, राष्ट्र सेवा माध्यमातून त्यांनी केले. पत्री या काव्यसंग्रहात देशभक्तीपर गीत बलसागर भारत तरुणांना स्फुरण प्रेरित होऊन होता. चलवलीत सरकारने या

थोर व्यक्तीविषयक धर्मनिरपेक्ष । कबीराना बंदू

क बीरांना संत म्हणण्याची रुढी आहे. परंतु त्यांच्या साहित्याच्या सर्वांगीण समीक्षेनंतर त्यांना महात्मा, समाजसुधारक, राष्ट्रीय ऐक्याचा पुरस्कर्ता महापुरुष, जातीर्थमं उच्चाटनकर्ता, मुक्त मनाचा विचारवंत असं म्हणणं अधिक योग्य ठरेल. या थेर चिंतकाने लोक दुरुण्णातून मुक्त कर्से होतील, सत्यशोधक कर्से होतील, याच्च आयुष्यभर काळजी केली. त्यांच्या कार्याविषयी डॉ. कृ. ज्ञ. भिंगारकर म्हणतात, 'संत कबीरांनी सदाचार, सत्य, अहिंसा, दया, क्षमा आणि शांती या तत्त्वांचा उपदेश केला. कबीरांच्या समाजप्रबोधनात समाजाबदलाची तळमळ आणि आत्मीयता दिसून येते. असा समाजसुधारक शतकातून एखादाच होतो!' हिंदू विधवा स्त्रीच्या पोटी ह.स. १४००मध्ये जन्मलेल्या (मृत्यु १५१८) कबीरांना एका मुसलमान विणकर कुऱ्बाने आश्रय दिला. शेले आणि शालू विणणे हाच त्यांचा उदरनिवार्हाचा धंदा होता. एका भक्तीर्गीतात, कविराचे विणतो शेले, कौसल्येचा राम। असा उल्लेख येतो आणि संत तुकोबांच्या अभंगात, उचनीच काही नेणे भगवंत. | रोहिदासासंगे चर्म रंगु लागे। कविराच्या मागे विणी शेले। असं म्हटल आहे. पण शेले विणत होते कबीरच; राम नव्हे! मात्र ते रामानंदांचे शिष्य असल्यामुळे त्यांच्यावर 'रामभक्त' असा शिक्का पुराणकारांनी मारला. डॉ. हजारीप्रसाद घडवेदीच्या मते, ते दशरथपुत्र रामाचे भक्त नसून सत्यरूपतत्त्वाला ते राम म्हणतात, असा उल्लेख येतो. कारण कबीर हे समाजसुधारक होते. राममंदिरात जाणे, रामभजन करणे, अशी धार्मिकता त्यांच्या पुरोगामी मनात कधीच नव्हती. धार्मिक रुद्धीचे ते कटूर विरोधक होते म्हणूनच मूर्तिपूजा, जप-जाप्य, मंदिर-मशिदीत जाण्याची ते निंदा करतात. दगडाच्या देवाची पूजा करून देव भेटणार असेल तर मी पर्वताचीच पूजा करीन. देवाच्या दगडापेक्षा जात्याचा दगड श्रेष्ठ असतो. कारण त्याच्यामुळे जगाला भाकरी मिळते, असा दोहा त्यांनी लिहिला आहे. मूर्तिपूजेवरील त्यांचा आक्षेप प्रबोधनक्षम आहे. मुसलमानांच्या रोजा-नमाजवर टीका करताना ते म्हणतात, दिन को रोजा रखत है, रात हनत है गाय | नामस्मरणाबद्धलचे त्यांचे विचार मननीय आहेत. ते म्हणतात, माला तो करमें फिरे, जीभ फिरे मुखमाही | मन तो दस दिशा फिरे, यह तो स्परण नाही || (अर्थबोधासाठी आधुनिक भाषेत रूपांतर केलं आहे.) वैष्णव सांप्रदायिक रुद्धींचं जे प्रदर्शन करतात, त्याविषयी कबीर म्हणतात, वैष्णव हुआ तो क्या हुआ, उपजा नर्ही विवेक | छाप, तिलक बनाकर जल गये लोग अनेक || तात्पर्य, मूर्तिपूजा, जपमाळ, टिळेमाळा हा सर्व प्रकार व्यर्थ आहे, असं कबीर म्हणतात.

कटींगा जिवीना गाणा उल्लेने कापी शेष उपांगे निंदक निकटही राखिये, आंगन-कुटी बनाय | बिन साबन पानी बिना निर्मल करे स्वभाव || समाजसुधारक निर्भय असला पाहिजे, त्याने घरादाराच्या सुखाचा विचार सोडला पाहिजे. निःसंगपणे, एकाकीपणे दुंज दिली पाहिजे, असं ते म्हणतात, कबीरा खडा बाजार में लिये लकूटी हाथ जो घर जलाये आपनो, चले हमरे साथ समाज सुधारावा म्हणून आपल्या सुखावर विस्तव ठेवणारा हा महात्मा, समाज काही केल्या सुधारत नाही हे दुःखी ही व्यक्त करतो. ते म्हणतात, सुखी है सब संसार के लोग | खाते हैं और सो जाते हैं दुःखी है दास वर्ग कबीरही | जागता है और रोता है हे सगळं जग वेद्यांनी भरलेले आहे, सत्य संगणाच्याला ते मारायला धावते आणि खोट्या गोर्षेश्वर विश्वास ठेवत (साध्ये जग बौराना, सत्य कहूं तो मारने आये, झूठ कहो तो खुश होये ||) तरीही कबीरदास समाजाचं भल व्हाव, म्हणून निरेक्ष भावाने उपदेश करीत राहिले. भारतीय शस्त्री-पंडित अहंमन्य, तुसडे, माणूसधारणे आणि ज्ञानोन्मत आहेत, हे कबीरांना आढळल म्हणून ते म्हणतात, पोथी पढ पढ जग मरा, पंडित हुआ न कोई | ढाई (अढाई) अक्षर प्रेम का पढे वह पंडित होई | गरीब-श्रीमंत, ज्ञानी-अज्ञानी, हिंदू-मुसलमान सर्वांनी प्रेमाने वागून समाजहित साधाव, अशी इच्छा त्यांनी सतत न कंटाळता व्यक्त केली. डॉ. भिंगारकर म्हणतात, ह्याअनेक समाजसुधारकांनी हिंदू-मुसलमानांना एकत्र आणण्याचा प्रयत्न केला, त्यात संत कबीरांचं योगदान फार मोठं आहे! निरीश्वरवादी, विवेकावादी कबीर शेवटी म्हणतात, 'लोकांना सन्मान दाखवण्याचा प्रयत्न मी केला, लोकांना सांगून सांगून मी थकलो. (माझं कर्तव्य मी केलं, आता मला कुणी दोष देऊ नका!)' जग सुधारत नाही म्हणून रडणारे कबीरजी मानवतेचे सर्वश्रेष्ठ उपासक आहेत. धर्मनिरेक्ष, समाजहितनिष्ठ, शांततापूर्ण सहजीवनाच्या या समर्थकाला 'कबीर जयंती' निमित्ताने शतवार प्रणाम करून म्हणू या—

महात्मा कबीर मानवता भक्त ।
सांगे प्रेमतत्त्व, समाजाला ॥ १ ॥
रुढी, परंपरा तपासून पाही ।
अयोग्य ते देई, फेकूनिया ॥ २ ॥
दगडाची मूर्ती पुजू नका म्हणे ।
आंधरेष्पाने, जगू नका ॥ ३ ॥
दाढी, शेंडी, ठिठे माळा व्यर्थ सारे ।
धर्मतत्त्व खरे, यात कोठे ? ॥ ४ ॥
तथा, क्षमा, शांती परस्पर प्रीती ।
हीच श्रेष्ठ नीती, स्वीकाराची ॥ ५ ॥
द्वेष, वैर, हिंसा करा विसर्जित ।
समाजाचे हित, साधावया ॥ ६ ॥
धर्मार्हून थोर आहे सदाचार ।
गेपा तेज गांगा गावदामी ॥ ७ ॥

A portrait photograph of Dr. J. B. Shinde, an elderly man with white hair, wearing a light green shirt. He is looking slightly to his left. The background is a solid red color.

प्रा. डा. ज. बा. शास्त्र
844/1, साठोखेनगर,
कलंबा रोड, कोल्हापूर-416012
92258 09071

સાને ગુરુજી

प्रती जस करुन या गीतावर बंदी
आणली. साने गुरुजींना अस्पृश्यता,
जातीपात, रुडी परंपरा, अंधश्रद्धा
याविषयी कमालीची चीड होती.
या गोर्षेणा त्यांनी नेहमीच विरोध
केला. पंढरपूरच्या विठ्ठल मंदिरात
दलितांनाही प्रवेश मिळावा यासाठी
१९४६ साली त्यांनी महाराष्ट्राभर
दौरा केला. त्यासाठी त्यांनी उपोषण
केले त्यांच्या प्रथयांमुळेच पंढरपूरच्या
विठ्ठलाचे मंदिर सवासाठी खुले झाले.
एका पांडुरंगाने दुसस्या पांडुरंगाला
मुक्त केले असे त्यावेळी म्हटले गेले.
स्वातंत्र्य मिळाल्यावर ते समाजवादी
पक्षात सामील झाले. स्वातंत्र्यानंतर
आंतरभारती चलववीच्या माध्यमातून
त्यांनी देश जोडण्याचा प्रयत्न
केला. विविध राज्यातील लोकांनी
एकमेकांची संस्कृती समजून घ्यावी,
अनेक भाषा समजून घ्याव्यात असा
उद्देश या चलववीचा होता. त्यांनी
स्वतः तामिळ व बंगाली या भाषा
शिकल्या होत्या. १९४८ साली त्यांनी
साधना हे मासिक सुरु केले. या
मासिकातून ते जनजागृती करू
लागले. ११ जून १९५० रोजी त्यांचे
दुःखद निधन झाले. साने गुरुजींना
पुण्यतिथी निमित विनम्र अभिवादन.

प्रबोधन

थोर व्यक्तीविषय

प्रेमाचे अमृत | जगाला ते देती

त्यांचं चुंबन घेणारा महाकवी असं साने गुरुजी यांच्या आत्महत्येनंतर आचार्य अत्रे त्यांच्याविषयी म्हणाले होते. त्यांनी पुढे लिहिलं, 'पण आपुले मरण स्वतःच्या डोळ्यांनी पाहाणरे तुकारामासारखे आणि मरणाच्या गळ्यात दोन्ही हात घालून त्यांचं कडकडून चुंबन घेणारे साने गुरुजींसारखे महाकवी शतकाशतकांमधून एकदाच जन्माला येतात.' आचार्य विनोबा भावै म्हणाले, 'साने गुरुजींच्या मरणावर माझा विश्वास बसत नाही. अमृतस्य पुत्रः ही त्यांची वास्तविक पदवी आहे.' साने गुरुजींचे चरित्रलेखक य. ब. क्षीरसागर म्हणतात, 'दहत्यागानंतर गुरुजी अधिकाधिक प्रभावी होत चालले आहेत. त्यांचं राष्ट्रावरील अजोड प्रेम, थोर पुरुषाविषयीचा आदरभाव, विषमताविरोधक जीवनदृष्टी, दुःखिताविषयीची करुणा, बालकांवरील वात्सल्य या गोष्टी आजच्या काळात नितांत आवश्यक होत.'

२४ डिसेंबर १८९९ रोजी कोकणात जन्मलेले साने गुरुजी ११ जून १९५० रोजी निवर्तले. पण अवच्या पन्नास वर्षांच्या आयुष्यात त्यांनी राष्ट्रकार्य, समाजकार्य आणि साहित्यसेवा या क्षेत्रात जी गगनचुंबी भरारी घेतली, ती केवळ थकक करणारी आहे. समीक्षक प्रा. रा. ग. जाधव म्हणतात, 'गुरुजींचं जीवन, कार्य व वाङ्मय म्हणजे एक विलक्षण अजूबा, विलक्षण अऱ्डुत वाटते. हा अजूबा गांधीयुगातील सांस्कृतिक ऊर्जापवार्चा द्योतक आहे.' आपल्या राष्ट्रकार्यार्थ केलेल्या चळवळी, आंदोलनं यामुळे ७९ महिन्यांचं भोगावा लागलेला कारावास, प्रचंड वाङ्मय निर्मितीसाठी व्यतित करून साने गुरुजींनी एक आदर्श समाजापुढे निर्माण केला. मराठी साहित्याचा फकीर होऊन महाराष्ट्रात आयुष्यभर हिंडावं व लोकजीवनातील कथा, गीत, चरित्र, नाटकं यांचा अमोल संग्रह करावा, हे बालपणातील गुरुजींचं स्वप्न होतं. जर्मनीतील लोकवाङ्मयाचे संप्राहक गिम बंधू हे त्यांचे त्यावेळी आदर्श होते. श्यामची आई हे साने गुरुजींचं आत्मकथन गेल्या ऐशी वर्षात लाखोंनी खपलं, त्यावरील बोलपट

राष्ट्रीय सन्मानप्राप्त झाला, पु.ल.देशपांड लिहतात,
ह्यज्याला श्यामची आई पुस्तक माहीत नाही, त्याला
मराठी माणूस म्हणून जगण्याचा अधिकार नाही.'
ज्येष्ठ आणि श्रेष्ठ काढंबरीकार म्हणूनही गुरुजी
प्रसिद्ध आहेत. १९४०मध्ये त्यांनी आस्तिक नावाची
काढंबरी लिहून आस्तिक शब्दाला जो अर्थवस्तार
प्राप्त करून दिला, तो सर्वांनी लक्षात घेण्यासारखा
आहे. मनुष्यातील सत्प्रवृत्तींवर विश्वास ठेवून
मानवी जीवनाचा सर्वांगीण विकास करावयास जे
झटात, तेच खरोखर आस्तिक! असे आस्तिक
हेच मानवी समाजाची आशा होत. आज अशांची
नितांत गरज आहे. रुढ अथार्ने जे नास्तिक आहेत,
तेसुद्धा या अथार्ने आस्तिक असू शकतात.
गुरुजी एक कवीसुद्धा होते, हे त्यांच्या पत्री या
१६३ कवितांच्या काव्यसंग्रहावरून कठवत. आत्मपर
आणि देशभक्तीपर अशा या कवितेमधली बलसागर
भागत दोतो। विश्वात शोभित गदो। दी गाउपेमाजी

आण दशभक्तापर अशा य कवितमधलो बलसागर
भारत होवो । विश्वात शोभूनि राहो ॥ ही राष्ट्रप्रेमाची
थोर कविता पत्रीमधीलच ! आपल्या कविताना साने
गुरुजी माझे काव्यबाळ म्हणतात.
साने गुरुर्जींच मन कवितेत हळवं होत असे. पण
सामाजिक अन्याय, अत्याचार, विषमता यांच्याशी
संघर्ष करताना ते मन प्रखर, क्रांतिकारी होई.
१९३८ ते १९४८ या दहा वर्षांत त्यांनी सात वेळा
उपोषणं केली. अमळनेरच्या टोलटेंक्सविरोधात
संकल्प केला होता, पण त्यामुळे टॅक्स रद्द झाला

प्रा. डॉ. जे. बी. शिंदे
844/1, सावोखेनगर,
कलंबा रोड, कोल्हापूर-416012
92258 09071

पान १ वर्सन

पुणे विभागीय बोर्डचा...

विद्यार्थी आहेत. तसेच गणित या विषयांमध्ये सुदर्शन तानाजी उंबरे, कोमल जोतीराम पाटील व गजानन खंडू क्षिरसागर या तीन विद्यार्थ्यांनी 100 पैकी 100 गुण मिळवलेले आहेत. तसेच मल्टी स्किल या टेक्निकल विषयांमध्ये तब्बल 54 विद्यार्थ्यांनी 100 पैकी 100 गुण मिळवलेले आहेत. समाजशास्त्र विषयात समझौते सज्जन इंदलकर हिने 100 पैकी 100 गुण मिळवले आहेत.

या सर्व विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन
संस्थेचे संस्थापक अध्यक्ष
नारायण भानवर्से, माध्यमिकचे
यादव, शरद स
आनंद घळके
गगन गोडसे,

आषाढी यात्रा: होडी चाल

अभियंता	एस.के.	हरसुरे,	करुन घ्यावे
तहसिलदार	सचिन	लगुटे,	देखभाल कर
मुख्याधिकारी	महेश	रोकडे,	प्रवासी वाहतूक
उप कार्यकारी	अभियंता	ज्योती	योग्य असल्या
इंगोले	जिल्ला आपत्ती	व्यवस्थापन	त्याबाबतचे ह

अधिकारी शक्तीसागर ढोले तसेच
होडी मालक व चालक उपस्थित
होते।
यावेळी जिल्हाधिकारी कुमार
आशिर्वाद म्हणाले, चंद्रभागा
नदी पात्रात होडी मालकांनी व
चालकांनी होड्याची नोंदणी करणे
आवश्यक असून, ज्यांनी नोंदणी
केली नाही त्या होडी मालकांना व
चालकांना चंद्रभागा नदी पात्रात
जलप्रवास वाहतुकीसाठी परवनगी
दिली जाणार नाही। होड्यांना
मिळालेला नोंदणी क्रमांक ठळक
अक्षरात लावावा, वारी कालावधी
अगोदर आपल्या होर्डीची दुरुस्ती

व्यवहारे, संध्याराणी देशमुख या सर्वांचे अभिनंदन करण्यात आले. तसेच राज्यात प्रथम येण्या विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत सुझा मूल्यमापन योग्य होत नसेल तर सर्वसामान्य विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत बोर्डाकडून काय होत असेल? याबद्दल सर्व विद्यार्थ्यी व पालकांकडून पुणे विभागीय बोडार्बाबत नाराजी व्यक्त केली जात आहे. बोर्डार्टील पेपर तपासणारे अधिकारी हे

व, विनोद जाधव,
सचिन खडके,
गेश शिंदे, सोहम
क, मालकांनी...
व वेळोवेळी
गी. आपली होडी
क करण्यासाठी
ची खात्री करून
पिपत द्यावे योग्य

प्रामाणिक व विद्यार्थ्याच्या कष्टाची
जाणीव असणारे असावेत, अशी
विद्यार्थ्यांनी इच्छा व्यक्त केली.

वावासी व चालक,
निश्चित करावी.
तुकीचे वेळापत्रक
सुर्यास्तानंतर जल
करु नये. होडीत
ची उपलब्धता
लिका प्रशासनाने
लाईफ जॅकेटची
करुन घावी.
गाने भाविकांसाठी
वासी वाहतुकीची
तरण्याची ठिकाणे
घावीत. त्या
बंधारे, पोलीस
का विभागाच्या

वात्रटिका
कातिल दुल्हन
जे लग्नाळू आहेत त्यांना
बायको मिळत नाही...
बायको मिळाली ज्यांना
ती कशी आहे कळत नाही...
हनिमूला बाहेर जाणे
आता धाडसाचे वाटते...
सोनमचा किस्सा ऐकून
सनम बेवफा वाटते...
हणमंत पडवळ,
धाराशिव,
8698067566

वात्रिका

कातिल दुल्हन

जे लग्नाळू आहेत त्यांना
बायको मिळत नाही...
बायको मिळाली ज्यांना
ती कशी आहे कल्त नाही.
हनिमूला बाहेर जाण
आता धाडसाचे वाटो
सोनमचा किस्सा ऐकु
सनम बेवफा वाटो...

हणिमंत पडवळ,
धाराशिव,
8698067566

अल्प दृष्टी विद्यार्थ्यांना मिळणार पाठ्यपुस्तके

सोलापूर (कृत्स्ना वृत्त):- जिल्हात 211 विद्यार्थी दिव्यांग आहेत. त्या विद्यार्थ्यांना मोटेया अक्षराची पाठ्यपुस्तके वितरण केली जाणार आहेत. पाठ्यपुस्तकाचे संच तातुकास्तरावर वितरण करण्यात आले आहेत. त्यामुळे शाळेच्या पहिल्या दिवशी 211 अल्प दृष्टी असलेल्या विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके मिळणार आहेत.

गर्ज्य शासनाच्या समग्र शिक्षा मोफत पाठ्यपुस्तके योजनेनुन जिल्हातील इथ्यात पाठ्यपुस्तके आठवीयवर्तीच्या विद्यार्थ्यांना मोफत पाठ्यपुस्तके वितरण करण्यात येणार आहेत. येत्या आठ दिवसात 2025-26 चे

वितरण सुरु आहे. त्यामुळे पहिल्या ते आठवीयवर्तीच्या ताल लाख 88 हजार 968 विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके मिळणार आहेत.

शाळस्तरावर

वितरणास सुरुवात पहिली ते आठवीयच्या विद्यार्थ्यांना शाळेच्या पहिल्या प्राथमिक शिक्षण विभागाकडून शाळेच्या पहिल्याच दिवशी विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तके देण्याची तयारी सुरु आहे. तातुकास्तरावर असलेले सर्व पाठ्यपुस्तके वितरण करण्यात येत आहे. 10 जूनपर्यंत सर्व शाळांना पाठ्यपुस्तके देण्यात येणार असल्याची महिला प्राथमिक शिक्षण विभागाने दिली आहे.

अक्कलकोटला दर्शनासाठी जाणाऱ्या ट्रॅक्टर्स्ला अपघात; 2 जागीच ठार

सोलापूर (कृत्स्ना वृत्त):- सोलापूर-अक्कलकोटला महामार्गावर कजार्ला गावाजवळ शनिवारी सकाळी भीषण अपघात झाला. पुण्याहन अक्कलकोटकडे देवर्देशनासाठी निघालेल्या ट्रॅक्टर्स बसने महामार्गावर उभ्या असलेल्या ट्रक्ला जोरदार धडक दिली.

या अपघातात दोन जण ठार झाल्याची प्राथमिक माहिती असून, 30 ते 35 भाविक प्रवास करत होते.

कजार्ला गावाजवळ महामार्गाच्या कडेला ट्रक उभा असताना, भरधाव वेगाने आलेल्या बसने माग्न ट्रक्ला जोरदार धडक दिली. धडकेमुळे बेसच्या डाव्या बाजूचे मोठे नुकसान झाले असून, काही प्रवासी बसमध्ये अडकले होते. या अपघातानंतर घटनास्थळी मोठी खळबळ उडाली होती. ट्रक्ला माग्न धडक बसल्याने ट्रॅक्टर्सचा समरप्रचा भागाचा चक्रकांक झाला होता. स्थानिकांनी बसमध्ये अडकलेल्या प्रवाशांना बाहेर काढलं असून जखमीमध्ये लहान मुलांसह महिलांचाही समावेश आहे.

नेमक घडलं काय?

सोलापूर-अक्कलकोटला महामार्गावर कजार्ला गावाजवळ शनिवारी सकाळी भीषण अपघात झाला. पुण्याहन अक्कलकोटकडे देवर्देशनासाठी निघालेल्या ट्रॅक्टर्स बसने महामार्गावर उभ्या असलेल्या ट्रक्ला जोरदार धडक दिली. या अपघातात दोन जण ठार झाल्याची प्राथमिक माहिती असून, अनेक भाविक करत होते.

कजार्ला गावाजवळ महामार्गाच्या कडेला ट्रक उभा असताना, भरधाव वेगाने आलेल्या बसने माग्न ट्रक्ला जोरदार धडक दिली. धडकेमुळे बेसच्या डाव्या बाजूचे मोठे नुकसान झाले असून, काही प्रवासी बसमध्ये अडकले होते. या अपघातानंतर घटनास्थळी मोठी खळबळ उडाली होती. ट्रक्ला माग्न धडक बसल्याने ट्रॅक्टर्सचा समरप्रचा भागाचा चक्रकांक झाला होता. स्थानिकांनी बसमध्ये अडकलेल्या प्रवाशांना बाहेर काढलं असून जखमीमध्ये लहान मुलांसह महिलांचाही समावेश आहे.

आहेत. काही जखमींची प्रकृती गंभीर असल्याचं सांगितलं जात आहे. ही ट्रॅक्टर्स बस पुण्याहन अक्कलकोटला देवर्देशनासाठी निघाली होती. बसमध्ये सुमारे 30 ते 35 भाविक प्रवास करत होते.

कजार्ला गावाजवळ महामार्गाच्या कडेला ट्रक उभा असताना, भरधाव वेगाने आलेल्या बसने माग्न ट्रक्ला जोरदार धडक दिली. धडकेमुळे बेसच्या डाव्या बाजूचे मोठे नुकसान झाले असून, काही प्रवासी बसमध्ये अडकले होते. या अपघातानंतर घटनास्थळी मोठी खळबळ उडाली होती. ट्रक्ला माग्न धडक बसल्याने ट्रॅक्टर्सचा समरप्रचा भागाचा चक्रकांक झाला होता. स्थानिकांनी बसमध्ये अडकलेल्या प्रवाशांना बाहेर काढलं असून जखमीमध्ये लहान मुलांसह महिलांचाही समावेश आहे.

जखमींवर उपचार सुरु

अपघाताची माहिती मिळवाचय

परिसरातील स्थानिक नागरिकांनी घटनास्थळी धाव घेतली. पोलिस आणि आपत्कालीन सेवांच्या मदतीने अडकलेल्या जखमींना बाहेर काढण्यात आल. काही जखमींमध्ये लहान मुलांचाही समावेश आहे. जखमींना तातडीने अक्कलकोटला आणि सोलापूर ट्रॅक्टर्सचा उपचाराचा शास्त्री देण्यात आलं आहे. अपघाताचा नेमका कारण शोधण्यासाठी पोलिसांनी तपास सुरु केला असून, ट्रॅक्टर्सचा बसल्याने रुपांतरण करण्यात आलं आहे. अपघाताचा नेमका कारण शोधण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते आहे. दरम्यान, मृतांची ओळख अद्याप पटलेली नाही. या अपघातामुळे महामार्गावर काही वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंतर्कृत कमंचारी तैतात येते.

जखमींवर उपचार सुरु

अपघाताची माहिती मिळवाचय

परिसरातील संकलनाला घेतली. अपघाताचा नेमका कारण शोधण्यासाठी पोलिसांनी तपास सुरु केला असून, ट्रॅक्टर्सचा बसल्याने रुपांतरण करण्यात आलं आहे. अपघाताचा नेमका कारण शोधण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते आहे. दरम्यान, मृतांची ओळख अद्याप पटलेली नाही. या अपघातामुळे महामार्गावर काही वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंतर्कृत कमंचारी तैतात येते.

अन्यायांची विचारणा देण्यात आली आहे.

लाभार्थी निवड लॉटर

दिव्यांग, महिला शेतकरी यांना प्राधार्य दिले जाणार आहे. लाभ घेण्याची शेतकर्णी साताबारा तुरारा, आधार कार्ड, वैंक यांना बसमध्ये अडकले येती. या अपघातानंतर घटनास्थळी वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते.

...हे मिळणार साहित्य

श्री पिस्टन स्पैं पंप, नॅपसॅक बैटरी ऑपेटेड स्पैं पंप, ब्रेस कटर, सोलार इन्सेप्ट ट्रॅप रोयेटर, पेरींय यंत्र, ५ एची सवर्पिंयलं पंच शेतकर्णी केंद्र यांनी खेळावलं येती. डिजिटल इंजिन, कडवा कुट्टी, ताडाव, संच डिजिटल रीडर, कारवाया आहेत. तसेच वेळेवरील यांनी खेळावलं येती. या अपघातामुळे महामार्गावर काही वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते.

...हे मिळणार साहित्य

श्री पिस्टन स्पैं पंप, नॅपसॅक

बैटरी ऑपेटेड स्पैं पंप, ब्रेस कटर,

सोलार इन्सेप्ट ट्रॅप रोयेटर,

पेरींय यंत्र, ५ एची सवर्पिंयलं पंच

शेतकर्णी केंद्र यांनी खेळावलं येती. डिजिटल इंजिन, कडवा कुट्टी, ताडाव, संच डिजिटल रीडर, कारवाया आहेत. तसेच वेळेवरील यांनी खेळावलं येती. या अपघातामुळे महामार्गावर काही वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते.

अन्यायांची विचारणा देण्यात आली आहे.

लाभार्थी निवड लॉटर

दिव्यांग, महिला शेतकरी यांना प्राधार्य दिले जाणार आहे. लाभ घेण्याची शेतकर्णी साताबारा तुरारा, आधार कार्ड, वैंक यांना बसमध्ये अडकले येती. या अपघातानंतर घटनास्थळी वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते.

अन्यायांची विचारणा देण्यात आली आहे.

लाभार्थी निवड लॉटर

दिव्यांग, महिला शेतकरी यांना प्राधार्य दिले जाणार आहे. लाभ घेण्याची शेतकर्णी साताबारा तुरारा, आधार कार्ड, वैंक यांना बसमध्ये अडकले येती. या अपघातानंतर घटनास्थळी वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठी अंदाज अंदाज उभ्या करण्यात येते.

अन्यायांची विचारणा देण्यात आली आहे.

लाभार्थी निवड लॉटर

दिव्यांग, महिला शेतकरी यांना प्राधार्य दिले जाणार आहे. लाभ घेण्याची शेतकर्णी साताबारा तुरारा, आधार कार्ड, वैंक यांना बसमध्ये अडकले येती. या अपघातानंतर घटनास्थळी वेळ वाहतक ठप्प झाली होती. पोलिसांनी रस्त्यावरची वाहतक सुरक्षीत करण्यासाठ

